

دارالالحان

(دارالالحان) هیئت تدریسی طرقتدن ایکی آیده بر نشر ایدیلیر

مجموعه به قائد پالجه خصوصات اینجون مدیر مسئوله مراجعت لازمدر

مندرجات

صوتی موسیقی	موسی نریا
دده آقندی (۴)	رؤف یکتا
شرقیلمز	علی اکرم
حالم موسیقیده اوج ضیاع	عمود راف
موده دن موسیقی کلامی یولاری	فراج آقکدرمانه
اورکسترا نهدر	***
تربیه موسیقیه	معلم احمد خنار
لیان اجنبی احتیاجی	مخلیل بریغ
دارالالحان شوق	***

۸۹

مجموعه تک ادره سی : استانبول - شهزاده باشی - دارالالحان

توزیع بری : باب عالی جاده سنده سودی کتبخانه سی
باز یاریده شاملی اسکندر تجارتخانه سی

فیثانی اون بش غروشددر

شهزاده باشی : اوقاف اسلامیه مطبعه سی

۱۳۴۱

شرقیلریمز

بزم موسیقینک ادبای فن ایچون دکیلسه بیله ، خلق ایچون الک مهم قسمی شرقیدر . فی الحقیقه یاریم ساعت حق بعضاً قرقبش دقیقه دوام ایدن بر موسیقی فصلنده تقسیملرله بشروه و بعضاً سماعلره تخصیص اولونان وقت بش اون نهایت اون بش دقیقه دن عبارت قالیر و کری به قالان دقیقه لر هم سازنده هم خواننده لرك يك آواز اولاراق شتراك ایتدیکلری شرقیلره مخصوصدر . شو حالده شرقیلرک کړک موسیقی کړک شعر اعتباریله خلقلک ذوق بدیعسنی اوقشابه حق ماهیتده بولونما سی کال اهمیتله نظر اعتباره آلیساجق بر مسئله در . « خلق » کله سندن اکثراً یا کلیش بر معنا اکلاشیلور و « عوام » قصد ایدیلور . حال بوکه کله نیک مفهومنده عوام و خواص داخلدر . بر ساز طاقنی دیکله بن انسانلر آراسنده موسیقیدن و شعردن بی بهره اولانلر بولونابیله چکی کیی بونلری آز جوق اکلایلانلر حق پک ائی بیلنلرده موجود اولابیلیر . دیمک که شرقیلر مختلف ذوقده ، مختلف قابلیتده سامع لره خطاب ایدرلر .

نهایمالی ؟ هانکی صنف خلق ایچون شرقی یازمالی ؟ بو سؤالارک جوابی چوقدن ویریلش مسئله حل اولونمشدر : هر صنف خلق ایچون شرقی یازیلیر . بر شرقی بی درجه درجه یاموسیقی به هیچ آشنا اولمایان انسانلر ایچون غایت ساده ، آچیق ویا متوسط وقوف موسیقیسی اولانلره کوره اولدقچه صنعتکارانه ویا خود استادلرک ذوقنی اوقشایاجق قادار بداعت پرورانه ترتیب ایتک بسته کارک رای و تنسیبه قالشدر . ایشه بوندن دولاییدرکه بر موسیقی فصللنده توالی ایدن شرقیلری دیکله مکده اولانلرک سمالرینه دقت اولونورسه نظر دقتده دمام متفاوت الواح فکر و حسن ترسم ایدر : لاقیدی ، شوق طیبی ، حزن صمیمی ، غلبان عشق ، میل رقص ، پرستش علویت ، تفکر عمیق ، تقدیس الوهیت . . .

لکن تلقیات نه قادار متخالف اولورسه اولسون صنف مختلفه ایچون لایتغیر بر طاسقم دساتیر و قوانین موسیقیه وارددرکه بسته کارلرک بونلردن انحراف ایدمه ملری لازم کایر .

موسیقیده اختصاصم یوقدر ؟ پک عاجزانه اولان انتسابمکده شرقیلریمزی نظریات آهنگ و تفتی نقطه نظرندن تدقیق و تحلیله مساعد اولمادیغنی بیلیرم . بو جهتی ادبای قه بیرا قارق شو مختصر مقاله ده شرقیلریمزی اولا شعر اولاراق ثانیاً شعرلرک ترنملره توافقی اعتباریله موضوع بحث ایده جکم :

اسكى ، يكي شرقيلرمزك اكثرث عظيمه سى كال تاسفله سوبلهرم كه قنادر . شرقى سهل
ممنعه مثال تشكيل ايده بيله جك برنوع مخصوصدر . بونوعك غايت يوكسك خياللره ، بك عميق
حسلره ، جوق حكمانه فكرلره اوقادار تحملى بوقدر . شرقيده كوزلك صميمى و طبيعى
اولورسه بكنيلير .

مثلا :

كيم اولور زور ايله مقصودينه رهاياي ظفر ؟
كلير البته ظهوره نه ايسه حكم قدر .
حقه تفويض امور ايت نه الم چك نه كدر ،
قيل سوزم عارف ايسه ك كوش قبوله كوهر :
محتى كندينه ذوق ايتدر عالمده هنر ،
غم و شادى فلك بويله كلير بويله كيدر .

شعرى نه قدر كوزل اولورسه اولسون بسته لخمه مليدى . بو بسته ينى شرقى اولارق ديكلمك
طبعه كالل ويرر .

عبدالحق حامدك :

نه بلادر نهدر اول حور جهنم ير دوش ،
سز دكيل حالته آشفته اولور بلكه وحوش !
قبيلر خاكه دوشوب مورل ايله فرياد ،
كوهدن كوهه قلچاز شير ژيانلر ير جوش .
دالعالر سز قيلك امدادكه ياندم ناره ،
سز قيلك نعتشى ايصال كنار ياره .

كبي بك عالى شعرلره مطرا بندلردن متشكل منظومه مشهوره سى مجرد صوك بيتنى فقرات
حالته تكرر ايتديكى ايچون بسته له منر . شايد بسته له نيرسه اصحاب ذوقه كوره ديكلمه نيمه جك
قادار غير طبيعى ، مصنع برشى اولور . چونكه فكر وحس و خياله عائد معاليات مجردي تفهيمه
ير شرقينك دائره محدوده سى كافى ديكلدر . بو بولده شعرلر اوپه رالرده جاي قبول بولايليرلر .
شرقيلر اساساً قولايجه تغنى ايديه جك ، هر كس طرفندن آرز جوق دوغرو سوبله نيمه جك
شعرلردر .

موسيقى شناسلرمن بسته له نمك قابليتدن يوكسك شعرلرى انتخاب ايتمش اولسه لردى بيه اوقادار
تقديمه شايدان كورولمز لردى ، اساساً بو بولده آغير شرقيلرمن نادردير ؛ لكن موسيقى استادلرمنزك
بر قاچ مستناسيله ، شيردن آكلامادقلىرى اعتراف ايتك مجبوريت اليه سنده يز . اونلر يا برطاقم
شهرتله اعتماد ايده رك يا خود خاطر دن چيقاميه رق غايت كوتو شرقيلرى بسته له مشلردر . اوقادار كه
شرقى مجموعه لرى تدقيق اولونجه انسانك بوقدر فنا ، عادى حق معناسز شعرلك كوزل كوزل

بسته لره قبول ایدلمش اولماسنه جداً نأسف ایدره. اسکی ، یکی شریقلردن برقاج مثال کوسترمیم
واولا اولدقجه خوش کوروله بیلنلری یازایم .

سن بو یردن کیدملی ای صابی زر ،
سنی سویلر بکا داغلر ، درمل ؛
غیرت آهم ایله باد ایکلر ،
سنی سویلر بکا داغلر درمل .

•••

دوقتور نه ایچون نبضی آلدک اله سویله ؟
تشخیص اولونوری کوکاک یارهمی سویله ؟
سودازدهم دیکله نیم قلبی سویله ،
جامان دییه هر ضربه ده فریاد ایدر اوپله
چک یشتریکی آچا صاقین یارهمه یاره
عشق خسته سییم نافله یوق یارهمه چاره

•••

چشم مخورک سیدر ناله و فریادمه ،
خسته هجران عشقم کل یتیش امدادیته .
چاره ساز اول وصلتکله خاطر ناشادیته ،
خسته هجران عشقم کل یتیش امدادیته .

ایشته بونلری فنا شعرلر اولقله برابرینه موسیقیه قاریشجیه بردرجیه قادار دیکله به بیلیرزه
هله شعردن پکده آکلایانلره کوره بوشرقیلر سویله نه چک سوزلردر بیله . لکن برده شونلره
باقیکز :

بو شب رجای دل اول دلربایه سویله ندی ،
او شوخه حاله مناسب حکایه سویله ندی .
نکاه عشومه سی ایتدی افاده غمزده
اونکته لره اوشیرین ادایه سویله ندی .

برنجی بیت تنافر حروفه بر مثال اقبیح ، ایکنجیده معنا یوق !

کوکلی دوچار ایدن بو حاله هپ ،
قاره کوزلرم قاره بختمدر سبب .
ایتدیکی آم و فغانه روز وشب ،
قاره کوزلرم قاره بختمدر سبب .

شو بزم بیلدیکمز تورکجه قارا کله سنی عربی « قاره » لفظی کبی اوقویارق اوکله مک سامعه
رقی ناصیل تخریش ایدره ! باری سوزده بر سوز اولسه

سود اما نیلیم بر دختری ،
ایلز مرهم قبولی غم یشتری ،
غیری لقمان و فلاتون هپ کری
ایلز مرهم قبول غم یشتری ،

..

دمبدم آرتقمده آم یازیق بکا
زاریمی یوق ییلدیرر حیفا بکا
غیری مشکدر دوا ایواہ بکا
ایلز مرهم قبول غم یشتری .

ایشته لفظ و معناسی بر باد و پریشان بر شرقی که امثال کنیره سیله بوتون مجموعه لر مکرر اولمشدر ! حوصله سوز صبر و تحمل اولان بویکلرجه صاجا شریقیدن یالکمز بو مثاللری کتیرمکه اکتفا ایده جکم .

اکثر بسته کارلریمزک باغیشلانا ما یاجق بر بویوک مساحه لرلی داها واردر . انتخاب ایتدیکلری اغایت کوتو شرقلری بیله فن و صنعتی زبر و زبر ایده جک ، ذوق سلیم اربابنک سامعه سی دسترله به جک بر تضاد نغمه و کفته ایله بسته لرلر . بسته کارلریمزه کوره اوزون بر وزن مثلا « فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن » ایله یازیلش بر شرقنک قیصا برون مثلا « فملا تن فملا تن فعلن » ایله یازیلش بر شرقیدن همان هیچ فرقی یوقدر . ایکسی ایچون ده بک واسع بر اصولی مثلا آغیر اقصاق اصولی اختیار ایدیوررلر و شرقنک الفاظنده کی قیصا هم لک بوجور غاتلرله چکیلوب دورماسنه جواز ویررلر . بوندن او یله بر « تا فر صدا و مال » پیدا اولورکه دیکله یلرک قوه سامعه اربابی اولدقلری ایچون بدبخت اولمالرلی قابل دیکلدر . ایشته شیمدی بو همان هر شرقیده از چوق کوردیکمز قائل ذوق عدم موافقه بر مثال خاطریه کادی :

عاشق اولدم سکا ای غنجه دهن
سونمز آتشرله یافدک بی سن !
نه یه کوردم نه یه ییلدم سی بی ؟
سونمز آتشرله یافدک بی سن !

بو شرقی آغیر اقصاق اصولیله بسته له نمشددر و هر مصراعی دورت باتونا اوزرینه مرتبدر . آرتیق بو اوزون مسافه موسیقیه به شعر یاتیشدیرمق ایچون قیصا محاده ویریلن ممدودیتلر تصور اولونسون . برنجی مصراعده « اولدم » لفظنک « دم » ؛ غنجه لفظنک « جه » ؛ دهن لفظنک « هن » محالری او قادر تمید اولونورکه دیکر اوچ مصراعده ده حال بویله در . شرقی اساساً ییلنمز سه بسته سی دیکلر کن معناسی اکلماق قابل دیکلدر ! براز ذوق بدیدیدن حصایاب اولان

موسیقی شناسلر اوزاماسی لازم ککن نغمه لری شریقنک اوتئسنه بریسنه آه ، اووخ ، اوف ، یار ،
 کبی مدود هجالی برطاقیم الفاظ علاوه سیه ادا ایدر لر . ایشته بوندن دولایی آهلی ، اوفلی بر
 چوق شریقیز واردر . لکن بوعلاوه لرده هر زمان شایان قبول شیلر دکیلدر .

شرقی مجموعه لرینه قیصاجه بر نظر والانورقا موسیقی به برازوقوف شوووردیکم محمل معلومانک
 حقیقته موافق اولدیغی و بناء علیه شریقیریمزک پک بر باد بر حالدده بولوندیغی تصدیق ایچون کافیدر .
 هیچ کوزل شریقیز یوقدر دیمک ایسته مدم . قدماى شعرا مزدن قطع نظر ضیا پاشاک ،
 نامق کاک ، رجائی زاده اکرمک و داها شاعرلکی پک معروف اولمایان بر چوق ذواتک غایت
 نفیس شریقیری واردر . هیچ کوزل بسته له نمش شریقیز اولمادیغی ده ادعا ایتمه دم : دده افندیگ ،
 حاجی عارف بکک ، طنزوری علی افندیگ ، رفعت بکک ، شوق بکک و دیگر بر چوق اسانده
 موسیقینک غایت کوزل کفته لر اوزرینه پک ابی بسته له نمش شریقیری موجوددر . لکن بونلرک
 هیئت مجموعه سی فنا شعرلره صنعتیزجه بسته له نمش کوتو شریقیریمزه نسبتاً یوزده اون اون بش
 درجه سنده قالیر . بوحقیقی نه قدار آجی اولورسه اولسون قبول ایتملی بز و شریقیریمزی مطلقاً پک
 اساسلی بر تصفیه به اوغرا تمالی بز .

علی اکرم

